

זיכרון רחוק

לאודו ובדרכו של מרן הגה"ק רבי שמואל מאיר הכהן מאמסנא ולמעלה בקודש זי"ע

גליון לג - פרשת כי תבוא תשפ"ו

♦ דרשות המאיר ♦

מתוך דרשות רבנו מכת"ק

דרשה ליום א' דסליחות

מצוה אחת בדור הזה חשובה לפני הקב"ה

כמו הרבה מצוות בימים הקדמונים

בגמ' (ראש השנה יז.) ורב חסד, מטה כלפי חסד, היכי עביד ר"א אומר כובשו שנאמר ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו, ופירש"י כובש את כף המאזנים של זכות ומכריעין את העונות, ר"י ב"ח אומר נושא, שנאמר נשא עון ועבר על פשע, ופירש"י מגביה כף מאזנים של עון. וי"ל שאמרו בזה שני דרכים ללמד זכות על ישראל ולזכותם בדיון, מאן דאמר **כובשו** רצ"ל שהקב"ה מלמד זכות מצד מעלת קיום המצוות שקיים האדם, שצריכים לזה מסירות נפש ויגיעה רבה ללחום עם היצה"ר, עם עצמו וב"ב ועם טירדת הפרנסה, שבזה גדלה מאוד מעלת המצוה וכמו שאמרו באבות (פ"ה מכ"ג) לפום צערא אגרא, שיהיה אצלו מצוה מגינו מגנו סוטה כ"א, וכמו שכתב בספר חסידים שמצוה אחת בדור הזה חשובה לפני הקב"ה כמו הרבה מצוות בימים הקדמונים וכ"כ האוהב ישראל מחו"ז הה"ק מאפטא זי"ע. וכן אמרו חז"ל (במשנה סוף מנחות) נאמר בעולת הבהמה אשה ריח ניחוח ובעולת העוף אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה ריח ניחוח ללמד שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין אדם את דעתו לשמים, וכן עתה שחשוב כעת מצוה אחת שבאה ע"י יסורים ויגיעה רבה, כמו מצוות רבות בימים הקדמונים, וכמו המנחה של עני שחשוב לפני השי"ת כמו קרבנו המשובח של העשיר כי שבא מתוך צער יותר. וזהו הענין במ"ש **שכובש את כף המאזנים של זכות** היינו שמגדיל את הערך שלהם מאוד עד לשמים מצד הקושי והכובד והיגיעה שהיו בעשייתם, ובזה מכריעין את העונות.

משל לחייל שיכול לערוך לצבא השונא

ואידך דאמר **נושא** העוון, הוא ללימוד זכות אחר להקל חומר העוון כי נכשל בהם האדם רק מחמת גודל מלחמת היצר הבושר בקרבן לפתותו ולהכשילו בחטא ומחמת עול טירדת הפרנסה המוטל עליו, ובבחינת מ"ש חז"ל (אבות פ"ב מ"ד) אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו. ובזה יש מליצה ישירה ולימוד זכות על ישראל כי לעשות עבירות הוא כעת בניקל ממש ח"ו כי העונות רבו מאוד והם מוכנים לפני האדם לעשותם בכל רגע ורגע בקל, לעומת המצוות שקשה לקיימם כי צריך להוציא עליהם ממון וגם הם צריכים מח נקי ולב זך. ויש לבאר הדבר עפ"י משל לאיש חיל שעומד בימי המלחמה נגד האויב והוא נמצא במקום שאין לו מזון ובסכנה גדולה שלא יהרגו אותו האויבים וגם בביתו אין מזון לבניו ובני ביתו, ויש לפניו דרך להנצל אם יברח לצד השני ויפיל עצמו לחיילו של המלך העומד נגדם, שכאשר יהיה שבוי בידם עכ"פ לא יהיה בסכנת

♦ פרשת השבוע ♦

מכת"ק של רבנו מהרש"מ הכהן מאמסנא זי"ע

בזכות התורה מקבלים הברכות

וְשִׁמְחָתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ (כו יא).

איתא במדרש (בראשית רבה פרשה סו אות א), אמר יעקב, על ידי שהייתי עוסק בתורה שנמשלה כמים, זכיתי להתברך בטל.

ויש לבאר הענין, הדנה אמרו חז"ל (ילקוט שמעוני רמז לא), אותה שעה, נטל עשו חלקו העולם הזה, ויעקב נטל חלקו העולם הבא. ולפי"ז קשה, האין רצה יעקב ליטול את ברכות אביו, אשר כל הברכות הן בענייני עולם הזה, והרי חלק עולם הזה שייך לכאורה לעשו.

אך הענין הוא, דאיתא בגמרא (שבת פח א), מאי דכתיב (בראשית א לא) 'ויהי ערב ויהי בקר יום הששי', ה' יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. ע"כ כשישראל מקיימים את התורה, הרי הם מצילים את כל העולם מלחזור לתוהו ובוהו. ואמרו בגמרא (בבא מציעא כד א), שהמציל מזונו של ים הרי אלו שלו, א"כ כל הבריאה שייכת בדיון לישראל, שעוסקים בתורה ומצילים את העולם. ולכן מגיע ליעקב גם את חלקו של עשו בעולם הזה, כי רק בכוחו העולם קיים.

ועפ"י אפשר לבאר מה שאמרו חז"ל (פרקי אבות פרק ו משנה ג), אין טוב אלא תורה. כי בזכות שקיבלו ישראל את התורה ומקיימים אותה, הרי הם זוכים לכל טוב העולם הזה. דאם לא היתה תורה ח"ו, הרי שלא היה העולם מתקיים.

וזה פירוש הכתוב, ושמחת בכל הטוב, רוצה לומר שתשמח בטוב היינו תורה, כי על ידה נתן לך ה' אלהיך, כלומר ע"י התורה ה' נתן לך את כל הברכות האמורות בפרשה.

לחנך את בניו בעודם קטנים

בְּיָמָיו וּבְנֵיכֶם יִתְּנִים לָעַם אַחֵר (כח לב).

פירש אאמו"ר הגה"ק צללה"ה, דקאי על בנים ובנות שמתחתנים, ולוקחים להם נשים ואנשים שלא הולכים בדרך התורה המסורה לנו. ואמר הכתוב לעם אחר, הוא כדאמרו בגמרא (גיטין צ ב), [עה"פ והלכה והיתה לאיש אחר] הכתוב קראו אחר, לומר שאין זה בן זוגו לראשון וכו'. כלומר שנקרא אחר, משום שלא הולך בדרך הישרה.

ודבר זה שלוקחים להם נשים ואנשים לא טובים, הוא משום שלא חינך את בניו ובנותיו בעודם בקטנותם, ללכת בדרכי התורה והיראה, משום כך כשגדלים, אין חפצים לשמוע בקולו וללכת בדרכיו. לכן יראה האדם לחנך את בניו בעודם קטנים, לשמוע בקול מצוות ה', ולא לסור ח"ו מדרך התורה והמצוות, כדכתיב (משלי כב ו) חנוך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה.

גם ירידת הדורות אי אפשר שיהיה יותר מידי

כתוב (ישעיהו א יח) לכו נא ונוכחה יאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כחולע כצמר יהיו, ודרשו חז"ל (שבת פט.) אמר רבי יצחק, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו כשלג ילבינו. ויש לפרש על מה שאנו רואים בעוה"ר ירידה עצומה ביראת ה' בבני הדור הבא, ואף שמעולם היה כן וגם בדורות הראשונים מצינו שהיו הולכים חסרים ודלים בכל דור ודור, וכמו שאמרו (ב"ב עה.) פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, וכן אמרו בגמ' (שבת קיב:) אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים ולא כחמור של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים, וכן היה בסדר הדורות שהיו התנאים ואח"כ האמוראים ואח"כ הגאונים וכו' והיה כל דור הולך וחסר מעט מהדור שקדם לו, אמנם בעבר היה רואים ירידה זו במדרגות קטנות, היינו שככל היותר היה כל דור יורד מהדור שקדם לו רק במדרגה אחת למטה, וכמו שמדויק באמרם הנ"ל פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, ולא אמרו כפני כוכבים שהם בכמה מדרגות פחותים מהחמה.

לא כן בדורינו עתה שהדור הבא יורד במדרגות הרבה מאוד ונופלים כמו מאגרא רמא לבירא עמיקתא. בדורות הקודמים היה לפעמים האב היה הולך בשבת בקאפטין של משי (קפוטת) עם שטראמיל והבן היה יורד מזה והולך בשבת עם שטראמיל אבל עם שטאף קאפטין (חליפת בד), או אפילו היה הולך בקאפעליטש (כובע) בלא שטראמיל ותו לא, אבל עתה לדאבון הלב, האב הולך בשבת עם שטראמיל והאם הולכת לבית הכנסת להתפלל והבן עומד בחנותו ומחלל שבת בפרהסיא, והרי הוא הולך יורד בפעם אחת מדרגות רבות, וכן בימי החול האב הולך בכל יום למקוה ולתפילה בבית הכנסת ונוסע לרבי, והבת נישאת לבעל שהוא כעב"ם גמור שאינו יכול להתפלל, והיא אינה שומרת ימי נדה ומקוה וטהרת ישראל רח"ל. ואיזה תירוץ יש ע"ז לאב ולאם, הלא אין ירידה כזאת בדרך העולם וכסדר הדורות שעברו, להיות מחסרים והולכים כל כך בדור אחד, ואין זה אלא מפני שלא היו משגיחים על צאצאיהם לחנכם שילכו בדרך הישר.

וזהו אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות מששת ימי בראשית ועד עכשיו היינו שאפילו אם יהיו חטאים ותהיה ירידה מהדורות הקודמים אבל תהיה זו ירידה מועטת מדרגה אחר מדרגה מעט מעט, וכמו שהיה בימים הראשונים שהוא סדר העולם מאז בריאתו, אז כשלג ילבינו שיתכפר להם ע"ז, כי נוכל לומר שכן היה תמיד והוא דרך העולם שיחסיר וימעט הבן ממדרגת האב קצת ולא יהיה כמוהו ממש, אבל אם יאדימו כחולע שירדו בפעם אחת הרבה מדרגות, זהו הסימן שהחטא תלוי בכך במה שלא הייתם משגיחים על חינוך הבנים שילכו בדרך הטוב, ע"כ **כצמר יהיו** ולא יתכפר כ"כ כי הוא מחובת האב לחנך את צאצאיו שילכו בדרך הטוב.

ויש לרמז הענין באמרם ז"ל (ר"ה יז.) נושא עוון ועובר על פשע, תנא דבי רבי ישמעאל **מעביר ראשון ראשון**, דהיינו שהקב"ה מעביר העונות רק אם המה בבחינת ראשון ראשון היינו שגם הנפילה היא במדרגה בתר מדרגה מעט מעט כנ"ל, אבל לא אם יהיה מרחק הבן מן האב כרחוק מזרח ממערב.

המלחמה כי ישכון בארצם בטח בדד ויתנו לו לכה"פ מזונו כדי חייו, וגם אולי יוכל לשלוח לבני ביתו פרנסתם, והנסיין שלו הוא מאוד גדול אם יחזק את עצמו לחרף נפשו להלחם כנגד האויב או ימסור את עצמו להכנע למלך השני להיות מהם.

והנמשל הוא כי כמו"כ הוא בעת הזאת שעול הפרנסה כבד מנשוא, אבל לעבור על דת תורה, לחלל שבת וכדומה רח"ל, הוא בניקל מאוד, כי לדאבוניו אין שום בושא בכך כי ישנם הרבה רשעים, ולפעמים עי"ז יש לו פרנסה בניקל יותר, וגם בשר טריפה הוא בזול יותר מבשר כשר, ובעת כזאת האדם עומד בנסיין גדול, ובדאי אשרי מי שעומד בכך ואינו נכשל כי גדלה מאוד מעלתו וכנ"ל, אך אף אם ח"ו חוטא יש ללמד עליו זכות שלא יהא נחשב לפני השי"ת לחטא גדול כ"כ, כי הנסיין היה גדל מאוד. וזהו ענין מה **שמגביה כף מאזנים של עוון** לומר שבניקל הוא לעשות עונות וקשה לפרוש מהם ולעמוד מול היצ"ר המפתה אותו תמיד, וממילא עי"ז יכריע כף הזכויות את העוונות.

פנה נ"א אל התלאות ואל לחטאות

אנו אומרים כעת בסליחות **פנה נא אל התלאות ואל לחטאות**, רבש"ע אומה זו שיש להם בכל זמן וזמן ובכל דור ודור צרות רבות ורדיפות עצומות רק עבור שהמה ישראל, דמם נשפך מהם כמים רק בעבור היותם ישראל, והקנאה והשנאה הגוברת עליהם מצד אומות העולם בכל מקום שהם הוא ג"כ רק בעבור זה, וקשה עליהם לקיים המצוות מחמת הצרות הגוברות עליהם וגם היצ"ר הבורע כאש בקרב ליבו של כל אחד ואחד להפכו לרע, כי השטן מסית את האדם שילך בדרך הרע רח"ל ואח"כ מקטר עליו בעת הסכנה להיות מלשין רע לפני השי"ת.

ועם כל זאת, עדיין נמצאים בהם לומדי תורה ומחזיקי תורה, ויש מהם שהולכים בוקר וערב להתפלל, ויש שהולכים עכ"פ בחודש אלול וביום סליחות להתפלל, ואע"פ שבאמת אי אפשר לצאת ידי שמים כי צריך לקיים כל התורה והמצוות בלא לחסר מהם דבר, שאין פשרה לפני השי"ת בזה, אבל אנחנו מקווים שיהיה השי"ת כמו הסוחר גדול שאם בא בעת קריזע אשר הוא מרויח קצת מעות בסחורה, נחשב אצלו מאד בעת ההוא הרויח המועט כמו אם ירויח הרבה בימים כתיקונם, כמו שאומרים הסוחרים בזול רע מעט ריוח ג"כ ריוח נחשב. וכמו שאמר חו"ז הה"ק במבאדישטוב זי"ע שאם יהיה בעולם העליון יוכל להמליץ טוב לפני השי"ת יותר מן המלאך מט"ט, כי הוא יודע הצרות שיש לישראל והקושי הרב שעומד בפני מי שרוצה להיות טוב מטרדות הפרנסה ואשתו ובניו, כמו"כ הוא יודע גודל הצער והחרטה שיש לאחד מישראל שעבר ח"ו עבירה במיד או אפילו בשוגג.

על כן אנו מבקשים כעת **פנה נ"א** בעת הזאת שהם נ"א הימים שיש בין ר"ח אלול עד אחר הושענא רבה, פנה אל התלאות והצרות הרבות המתחדשים על ישראל בכל עת ובכל מקום, ואל לחטאות שלא תדקדק עמם כל כך ולא יהיו נחשבים אצלך לחטא מה שהיה נחשב לחטא בימי קדם, וכמו שאמר הבעש"ט זי"ע לפרש הפסוק (תהלים עט ח) אל תזכר לנו עוונות ראשנים מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד, שלא יזכרו לנו לעוון מה שהיה נחשב לעוון אצל הראשונים, כי הראשונים היו צדיקים והקב"ה מדקדק עמם כחוט השערה (במדבר רבה פ' בלק פ"כ סכ"ה), אך כעת אנו מבקשים מהר יקדמונו רחמיך, כי אנו דלונו מאד ואין ראוי לדקדק עמנו כל כך.

